فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، دوره ۲۰، شماره ۳، بهار ۱۴۰۵، صفحات ۲۲۴-۱۹۵

طراحی ابزاری برای مطالعه رابطه سرمایه اقتصادی شهروندان و تعارض منافع آنان و دولت با فرهنگ مالیاتی

قربانعلی پورقاسم[۱]، دکتر علیرضا اسماعیلی[۲]، دکتر عباسعلی عرب[۳]، دکتر محمدرضا نعیمی[۴]

تاریخ وصول: ۱۴۰۴/۶/۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۱/۳۰

چکیده:

این پژوهش به منظور طراحی ابزاری برای مطالعه تأثیر سرمایه اقتصادی شهروندان و تعارض منافع آنان با دولت بر فرهنگ مالیاتی در شهرستان بجنورد اجرا شده است. پژوهش حاضر از لحاظ رویکرد، کیفی بوده است. جامعه آماری، متخصصان حوزه فرهنگ مالیاتی است که لزوماً اقتصاددان نیستند بلکه می‌توانند جامعه‌شناس نیز باشند. اما نمونه آن، شامل اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر در گرایش جامعه‌شناسی توسعه می‌باشد. همچنین رؤسا و کارشناسان سازمان امور مالیاتی در شهر بجنورد و کارشناسان خبره در این زمینه نیز بخشی از جامعه آماری این تحقیق هستند. محقق به صورت هدفمند، سراغ تعدادی از اعضای نمونه آماری رفته و این فرآیند را تا زمان رسیدن به نتیجه‌های تکراری ادامه داد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل مصاحبه نیمه ساختاریافته است. شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل استفاده از رویکرد مبتنی بر داده‌بنیاد است. با ۱۴ تن از رؤسا (مدیران) و کارشناسان سازمان امور مالیاتی شهر بجنورد مصاحبه به عمل آمد. در کل، تعداد ۱۳ مؤلفه شناسایی شد که متعلق به سه متغیر اصلی می‌باشند. به این ترتیب که سرمایه اقتصادی، ۲ مؤلفه؛ تعارض منافع، ۸ مؤلفه و فرهنگ مالیاتی، ۳ مؤلفه دارد. سطح معناداری آزمون نرمال در ۳ متغیر بزرگ‌تر از ۰/۰۵ شد. پس هر سه متغیر از مفروضه نرمال بودن برخوردارند. با توجه به داده‌ها مشاهده شد که آماره‌های برازش در سطح قابل قبولی قرار دارند. نتیجه مصاحبه‌های مختلف در قالب ۲۴ مؤلفه بیان شدند و در کل، ۵۱ سؤال طراحی گردید که آزمون آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و آزمون معناداری برای هر یک از گویه‌ها نشان دادند که پرسشنامه مورد تأیید می‌باشد.

مفاهیم کلیدی: *ساخت ابزار، سرمایه اقتصادی، تعارض منافع، دولت، فرهنگ مالیاتی، بجنورد*

---

[۱] دانشجوی دکتری، گروه علوم اجتماعی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران 0681785721@iau.ir

[۲] استادیار گروه علوم اجتماعی واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران (نویسنده مسئول) 4879800090@iau.ir

[۳] استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران 4889374078@iau.ir

[۴] استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران mr.naeimi1360@iau.ir

مقدمه و بیان مسأله

از زمان شکل‌گیری حکومت‌ها تا کنون، کشورها یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین منابع درآمدی خود را مالیات دانسته‌اند و از همین رو و به شیوه‌های گوناگون از جمله به‌کارگیری زور و اجبار و ... سعی در دریافت مالیات از مردم (رعیت) خود داشته‌اند. امروزه نیز مالیات همانند گذشته، یکی از مهم‌ترین راه‌های درآمدزایی، تقریباً برای تمام کشورها محسوب می‌شود و دولت‌ها سعی کرده‌اند که به انحاء و شیوه‌های مختلف مالیات را از مردم دریافت کنند. مثلاً طی یکی دو دهه اخیر در ایران مالیات بر ارزش افزوده وضع شده که به بسیاری از امورات مردم تعلق می‌گیرد (*Talaeizadeh & et. al, 2020:18*). بخش بزرگی از دستاوردهای دولت‌ها از قبیل سلامت عمومی، حفظ امنیت و استقلال کشور، تأمین مایحتاج زندگی و ساخت و توسعه زیرساخت‌ها با اخذ مالیات و وجوه مالی حاصل از آن تأمین می‌گردد (*Khatibi & Karimi Petnalar, 2020:3*). در کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته، دولت‌ها از سیستم مالیاتی مناسبی برخوردار بوده و برخی از این دولت‌ها بین ۸۰ تا ۹۰ درصد از بودجه سالانه خود را از طریق منابع مالیاتی تأمین می‌کنند و مالیات، بیش از ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی سالانه آنان را تشکیل می‌دهد؛ یکی از دلایل کارآمدی نظام مالیاتی در این دولت‌ها را می‌توان فرهنگ مالیاتی مطلوب آنها عنوان کرد (*Heydari & et. al, 2019:8*). از نظر جامعه‌شناسان، آگاهی نسبت به فرهنگ مالیاتی جامعه، برای سیاست‌مداران و مدیران کشور اهمیت بسیار زیادی داشته و هر چقدر میزان فرهنگ مالیاتی، غنی‌تر باشد، مؤدیان مالیاتی و پرداخت‌کنندگان مالیات، رغبت و تمایل بیشتری برای پرداخت مالیات دارند (*Talaeizadeh & et.al, 2020:25*). برعکس، با پایین‌تر آمدن سطح فرهنگ مالیاتی، فرار مالیاتی در کشورها افزایش یافته و تمایل شهروندان برای پرداخت مالیات، کاهش پیدا می‌کند (*Bavafa & et. al, 2020:116*). برخی از جامعه‌شناسان، اشاه کرده‌اند که نبود فرهنگ مالیاتی، به دلیل آثاری که در پی دارد، مشکلاتی را به لحاظ اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در سطح جامعه به وجود می‌آورد که می‌تواند شامل تورم، رکود، تضعیف رابطه میان دولت و مردم (آثار اقتصادی)، افزایش آمار جرم و جنایت، نبود اعتماد اجتماعی، کاهش میزان مشارکت اجتماعی و سیاسی مردم در جامعه، کاهش انسجام اجتماعی و ... (آثار اجتماعی) و طلاق، نبود اعتماد و ... (آثار فرهنگی) باشد (*Ibid:76*). فرهنگ مالیاتی مجموعه‌ای از بینش‌ها، درک‌ها و طرز تلقی افراد در قبال سیستم مالیاتی است (*Hosseini Nourian & et. al, 2019:12*). فرهنگ مالیاتی به این معنا است که مردم، خود گرایش مطلوبی به پرداخت کامل مالیات داشته باشند. در سیستم مالیاتی ایران، نگاه مثبتی نسبت به مالیات

وجود نداشته و پرداخت داوطلبانه مالیات و تکمیل صادقانه خوداظهاری‌های مالیاتی ضعیف است (*Talaeizadeh & et. al, 2020:2*). از این‌رو، بررسی عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر فرهنگ مالیاتی در ایران، امری واجب است. در این پژوهش رابطه فرهنگ مالیاتی با دو عامل سرمایه اقتصادی (یک ویژگی مثبت) و تعارض منافع (یک ویژگی منفی) در قالب شیوه کیفی مورد بررسی قرار می‌گیرد تا به این طریق، بتوان دریافت که چگونه می‌توان فرهنگ مالیاتی را در میان مردم توسعه داد. در این صورت می‌توان به دریافت هزینه مالیاتی از مردم امیدوار بود و به این طریق، موفقیت فردی و سازمانی را بهبود بخشید.

سرمایه اقتصادی و میزان دارایی شهروندان می‌تواند بر میزان تمایل و انگیزه آنان برای پرداخت مالیات اثرگذار باشد. در بسیاری از کشورها شهروندان بر اساس میزان دارایی خود اقدام به پرداخت مالیات می‌کنند (*Yunus & et. al, 2017:118*)؛ بنابراین آنچه در واقعیت رخ می‌دهد این است که تمام افراد به نحوی و به میزانی که دارایی دارند، مالیات می‌دهند. به این ترتیب، سرمایه اقتصادی، چه کم باشد و چه زیاد، موجب دریافت مالیات می‌گردد. اما از دیدگاه برخی از پژوهشگران (*Hasanvand & et. al, 2020; Blanthrone & Kaplan, 2018*)، سرمایه اقتصادی رابطه‌ای معکوس با فرهنگ مالیاتی داشته و با افزایش سرمایه، شهروندان تمایل کمتری به پرداخت مالیات دارند. به رغم اینکه می‌توان سرمایه اقتصادی را به‌عنوان یک متغیر و عامل مؤثر بر فرهنگ مالیاتی در نظر گرفت، اما تا کنون پژوهش مستند و کاملی پیرامون رابطه سرمایه اقتصادی و فرهنگ مالیاتی صورت نگرفته و همچنان این موضوع در هاله‌ای از ابهام قرار دارد.

همچنین یکی دیگر از موارد مهم و تأثیرگذار در زمینه فرهنگ مالیاتی که تاکنون مورد بررسی و توجه قرار نگرفته و خلاء تحقیقاتی بزرگی در این زمینه وجود دارد، موضوع تعارض منافع شهروندان با دولت در پرداخت مالیات است. تعارض منافع به شرایطی که فرد مالیات‌دهنده میان تعهدات و منافع شخصی در تضاد می‌ماند، اطلاق می‌شود (*Hamzeh Siabil & et. al, 2021:127*)، که باید به درستی مدیریت گردد تا زمینه‌ساز فساد نشود (*Ansari, 2022:69*) این تعارض بسته به نوع رفتار دولت و مصارف مالیات و روابط شهروندان با دولت می‌تواند متفاوت باشد.

بر اساس آنچه گفته شد، هم سرمایه اقتصادی و هم تعارض منافع شهروندان با دولت به‌عنوان عوامل مؤثر بر فرهنگ مالیاتی شناخته می‌شوند که البته تأثیر آنها تنها در قالب نظریه یا تجربه بیان شده‌اند. در واقع برخی از مطالعات قبلی نشان داده‌اند که در صورتی که سرمایه اقتصادی در یک کشور افزایش یابد و تعارض منافع میان دولت و مردم حل گردد و

این دو منجر به افزایش فرهنگ مالیاتی شهروندان شوند، به دلیل کاهش نقدینگی موجود در دست مردم، سطح تورم کاهش می‌یابد و قیمت‌ها نه به صورت فزاینده، بلکه به صورت تدریجی زیاد می‌شوند و در نتیجه، مردم آسیب و فشار زیادی از این لحاظ نمی‌بینند. از این‌رو مسئله این پژوهش، مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اقتصادی و هم تعارض منافع شهروندان با دولت بر فرهنگ مالیاتی شهروندان شهر بجنورد در سال ۱۴۰۱ می‌باشد. به عبارت دیگر مسئله این پژوهش، آن است که سرمایه اقتصادی و تعارض منافع شهروندان با دولت، چه تأثیراتی بر فرهنگ مالیاتی شهروندان شهر بجنورد (جامعه آماری) به جا می‌گذارد؟

مبانی نظری پژوهش

تاکنون مشخص نشده است که میان سرمایه اقتصادی، تعارض منافع و فرهنگ مالیاتی دقیقاً چه رابطه‌ای وجود دارد. چرا که نظریه‌ها و دیدگاه‌ها در این رابطه به اندازه کافی مطرح نشده‌اند. از همین رو نیز در این تحقیق، تصمیم بر آن است تا با استفاده از شیوه کیفی، به انجام پژوهش اقدام گردد. با این وجود ۳ نظریه مهم به شکلی غیر مستقیم درباره رابطه‌ها و ارتباطات میان سرمایه اقتصادی، تعارض منافع و فرهنگ مالیاتی ارائه شده است که می‌تواند به ما در ساخت ابزار مربوطه، کمک نماید. اولین نظریه در این رابطه، متلعق به گریس (۲۰۲۲)، می‌باشد. او معتقد است که عوامل نسبتاً متفاوتی بر فرهنگ مالیاتی مؤثر می‌باشد که می‌توان آنها را در یک فهرست، منظم کرد. اما در این میان، سرمایه اقتصادی، در رأس آنها قرار دارد. چرا که بدون توانایی مالی، افراد گرایشی به پرداخت مالیات ندارند. گروه دیگر از نظریه‌پردازان در زمینه رابطه میان فرهنگ مالیاتی با دو متغیر سرمایه اقتصادی یا تعارض منافع، اوری و سفیا (۲۰۲۲)، تمرکز اصلی خود را بر روی فرهنگ مالیاتی در برخی از کشورهای توسعه‌یافته یا پیشرفته گذاشته‌اند. به اعتقاد آنها فرهنگ مالیاتی از عوامل زیادی تأثیر می‌پذیرد. با این وجود این محققان اشاره می‌کنند که در میان این عوامل نوعی سلسله مراتب وجود دارد به این معنا که تمام عوامل مؤثر بر تمکین مالیاتی، به یک اندازه مهم و تأثیرگذار نیستند بلکه در بین آنها عواملی وجود دارند که نسبت به بقیه، تأثیر بیشتری دارند و به باور اوری و سفیا (۲۰۲۲)، نیز همین عوامل باید شناسایی شده و مورد تأکید قرار گیرند. سرمایه اقتصادی، یکی از این متغیرهای مهم است که توسط این دو فرد بیان شده است. به اعتقاد آنها سرمایه اقتصادی می‌تواند به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم بر فرهنگ مالیاتی مؤثر باشد. البته به اعتقاد اوری و سفیا (۲۰۲۲)، چه در حالت مستقیم و چه در شکل غیر مستقیم، سرمایه اقتصادی می‌تواند مؤدیان اقتصادی را تحت تأثیر بگذارد. با این حال نکته‌ای که این دو نظریه‌پرداز به

آن اشاره می‌کنند این است که اگر چه سرمایه اقتصادی می‌تواند حتی به صورت مستقیم نیز در پرداخت مالیات مؤثر باشد اما مکانیسم‌های دیگری نیز در این زمینه دخیل می‌باشند. به این معنا که این‌گونه نیست که صرف داشتن سرمایه اقتصادی بالا، موجب پرداخت مالیات شود بلکه لازم است که سایر شرایط نیز در این زمینه فراهم باشند که یکی از آنها داشتن فرهنگ مالیاتی است.

بیفردو و همکاران (۲۰۲۲)، از نظریه‌پردازان دیگر در این زمینه‌اند که نه سرمایه اقتصادی، بلکه رابطه متغیر تعارض منافع را با فرهنگ مالیاتی مطرح کرده‌اند. این محققان به عنوان یک راه‌حل پیشنهادی برای جلوگیری از فرار مالیاتی، مسئله تعارض منافع را مطرح می‌کنند و معتقدند که در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، وجود تعارض منافع میان دولت و شهروندان، باعث می‌گردد تا آنها رغبت زیادی به پرداخت مالیات نداشته باشند و این، مسئله‌ای ساده و عادی نیست. بیفردو و همکاران (۲۰۲۲)، معتقدند که تعارض منافع باعث می‌گردد که شهروندان علاقه زیادی به پرداخت مالیات نداشته باشند. منظور از تعارض منافع این است که یک فرد که در مقام عمومی قرار دارد ممکن است به دلیل نفع شخصی، منفعت عمومی را که همان اجرای صحیح فعالیت خویش است نادیده بگیرد و در واقع آن را فدای سود خود کند. به‌عنوان نمونه، زمانی که دولت، نرخ مالیات را تنها به سود خود بالا می‌برد و در آن، نفع شخصی دیگران را در نظر نمی‌گیرد، می‌تواند نوعی تعارض منافع میان شهروندان و دولت رخ دهد. در صورتی که اگر نهاد دولت بتواند برنامه‌ریزی‌هایی را انجام دهد تا تعارض منافع میان شهروندان و دولت کاهش یابد، احتمالا شهروندان گرایش و تمایل بیشتری به پرداخت مالیات داشته باشند و در نتیجه، به تدریج فرهنگ مالیاتی در آنها شکل گرفته و باعث بروز و توسعه تمکین مالیاتی آنان گردد. نکته‌ای که بیفردو و همکاران (۲۰۲۲)، در این زمینه به آن اشاره می‌کنند و معتقدند که در نتیجه آن، تعارض منافع ممکن است باعث ضعف در فرهنگ مالیاتی گردد، توسعه فساد است که به اعتقاد آنها احتمالاً در نتیجه تعارض منافع رخ می‌دهد. به این معنا که تعارض منافع می‌تواند باعث بروز فساد در سطوح ضعیف و گسترده شود و به این طریق، ممکن است اعتماد مردم را نسبت به جامعه و حکومت سلب کرده و در نتیجه، تمکین مالیاتی را با مشکل مواجه سازد (*Bifredo & et. al, 2022: 34*).

پیشینه پژوهش

مروری بر تحقیقات پیشین، حاکی از آن است که تاکنون پژوهش خاصی با عنوان مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اقتصادی شهروندان و تعارض منافع آنان با دولت بر

فرهنگ مالیاتی انجام نشده، با این وجود مرور تحقیقات قبلی و نزدیک به آن، می‌توانند نقاط "ضعف و قوت" آنها را مشخص کرده و ما را در انجام صحیح این تحقیق، یاری کنند.

الف) تحقیقات داخلی

زنگانه و همکارانش (۱۴۰۰)، در پژوهش خود به شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقاء فرهنگ مالیاتی و تأثیر آن بر بهبود فضای کسب و کار در استان گلستان پرداختند. این پژوهش فقط فرهنگ مالیاتی و تأثیر سرمایه اقتصادی شهروندان را مد نظر قرار داده و از این رو با پژوهش ما متفاوت می‌باشد. با این حال یافته‌ها نشان دادند که سرمایه فرهنگی بر ارتقاء مالیاتی مؤثر است (*Zanganeh & et. al, 2021*).

طلائی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹)، به بررسی رابطه فرهنگ مالیاتی و ریسک شرکت‌ها با تأکید بر اجتناب مالیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. داده‌های این پژوهش شامل اطلاعات مالی شرکت‌های بورسی از سال ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۶ می‌باشد. این پژوهش به بررسی، مطالعه و تحقیق در زمینه شخصیت حقوقی و شرکت‌های تجاری در زمینه فرهنگ مالیاتی پرداخته و شخصیت‌های حقیقی و شهروندان را مد نظر قرار نداده و از این نظر هم با پژوهش حال حاضر متفاوت می‌باشد. با این وجود یافته‌های این تحقیق نشان دادند که بین فرهنگ مالیاتی و ریسک شرکت‌ها با اجتناب مالیاتی رابطه وجود دارد (*Talaeizadeh & et. al, 2020*).

کریمی پتانلار و خطیبی (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی اثر مالیات بر ارزش افزوده بر ثبات اقتصادبخش عمومی پرداختند. در این پژوهش اگر چه ارتقاء فرهنگ سازمانی مورد توجه قرار گرفت اما مواردی از قبیل سرمایه اقتصادی و تعارض منافع نادیده گرفته شد (*Karimi Patanlar & Khatibi, 2020*).

باوفا و همکارانش (۱۳۹۹)، در پژوهش خود به بررسی عوامل مؤثر بر تقویت فرهنگ مالیاتی استان ایلام پرداختند. آزمون فرضیه‌های پژوهش آنان نشان داد که تلاش برای ارائه اطلاعات در زمان مناسب، آموزش و تربیت مؤدیان مالیاتی، توجه به عدالت مالیاتی، ارائه انواع تسهیلات مالیاتی با هدف حمایت از اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر، تشویق و تقدیر مؤدیان نمونه، اعمال جریمه برای مؤدیان متخلف و خاطی، عدم تبعیض در اجرای مقررات و قوانین، و آگاهی از چگونگی و نحوه مصرف منابع مالیاتی، از عوامل مهم و تأثیرگذار بر فرهنگ مالیاتی هستند (*Bavafa & et. al, 2020*).

حیدری و همکارانش (۱۳۹۸)، در پژوهش خود به تبیین جامعه‌شناختی فرهنگ مالیاتی بر مبنای واکاوی نظام معنایی مؤدیان مالیاتی در شهر اصفهان با رویکردی ترکیبی پرداختند. در پژوهش آنان، مواردی تأثیرگذار بر فرهنگ مالیاتی مورد بررسی قرار گرفته بودند. در این تحقیق عوامل تأثیرگذار بر فرهنگ مالیاتی شامل گرایش مردم نسبت به یک سیستم سیاسی (یعنی رضایت مردم از عملکرد نظام کشور)، درآمد شهروندان، شغل شهروندان و ... شناسایی شده است (*Heydari & et. al, 2019*).

حسینی نوریان و همکارانش (۱۳۹۸)، در پژوهش خود به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و فرهنگ مالیاتی در شهرهای غرب استان مازندران پرداختند. یافته‌های این تحقیق نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و فرهنگ مالیاتی رابطه معناداری وجود دارد (*Hosseini Nourian & et. al, 2019*).

ب) تحقیقات خارجی

Espina (2022)، در پژوهشش تأثیر تحصیلات دانشگاهی بر شکل‌گیری فرهنگ مالیاتی در حسابداری دولتی پرداخت و مؤلفه فرهنگ مالیاتی را مورد کاووش قرار داد. علیرغم جامع و کامل بودن این پژوهش در باب فرهنگ مالیاتی، اما این پژوهش، نسبت به بررسی سرمایه اقتصادی شهروندان، غافل بوده است.

Kuandykov & et. al (2021)، در پژوهش خود به بررسی رابطه فرهنگ مالیاتی و ارتباطات مالیاتی در قزاقستان پرداختند، این مطالعه شامل تجزیه و تحلیل رسانه‌های اجتماعی بود که توسط هوش مصنوعی انجام گرفت. محققان چنین نتیجه گرفتند که آگاهی شهروندان می‌تواند گام بزرگی در شکل‌گیری مالیات دهندگان صادق و افزایش اعتماد به نهادهای دولتی باشد.

Atuguba (2021)، در پژوهش خود به تحلیل فرهنگ مالیاتی از دیدگاه کشور آفریقایی غنا[1] پرداخت، و محقق در آن، چنین نتیجه گرفت که فرهنگ مالیاتی در هر محیطی وابسته به مجموعه‌ای از شاخص‌ها و معیارهای مختلف است، که عبارتند از تاریخچه مالیات، قوانین مالیاتی، اطلاعات مالیاتی، آموزش مالیاتی، بسیج درآمد مالیاتی، شفافیت نظام مالیاتی، تخلف مالیاتی و رضایت مالیات دهندگان.

Andreea & et. al (2021)، در پژوهش خود به بررسی فرهنگ مالیاتی به عنوان یک عنصر جدید تشکیل‌دهنده سیستم‌های مالی پرداختند و نتایج تحقیق آنان نشان می‌دهد که

[1] Ghana

فرهنگ مالیاتی از یک سو به آموزش مؤدیان وابسته بوده و از سوی دیگر، توسعه فرهنگ ملی نیز به دگرگونی و تحول ادارات مالیاتی وابسته است زیرا نقش مهمی در سیستم‌های مالی مدرن دارند. این مطالعه حاکی از این یافته اصلی است که فرهنگ مالیاتی به دو شیوه می‌تواند بر پرداخت مالیات مؤثر باشد: یکی به صورت مستقیم و دیگری آن که، پرداخت مالیات به‌عنوان بخشی از هویت و فرهنگ آنان محسوب گردد که این مقوله، در حال حاضر در کشوری نظیر ژاپن رایج است. یعنی پرداخت مالیات در کشوری نظیر ژاپن یا امریکا، نه از ترس دولت یا حکومت، بلکه به‌عنوان جزئی از هویت آنان صورت می‌گیرد.

Sadykov (2020)، به بررسی فرهنگ مالیاتی بر اساس سیستم‌های مالیاتی روسیه پرداخت. این محقق در پژوهش خود به این نتیجه رسیده که مردم روسیه، از فرهنگ مالیاتی بالایی برخوردار نیستنند و در صورتی که مجبور به این کار نباشند، آن را انجام نمی‌دهند.

Korostelkina & et. al (2020)، به بررسی الگوهای روابط مالیاتی[1] در جهت بهبود فرهنگ مالیاتی و انضباط[2] مودیان مالیاتی در راستای توسعه پایدار، به بررسی مدل‌های موجود در روابط مالیاتی پرداختند و نتیجه گرفتند که مشخص کردن تعامل مالیات‌دهندگان و دولت، امکان مشارکت در امر مالیات اختیاری را امکان‌پذیر می‌کند. محقق نشان داده که فرهنگ مالیاتی، باعث بهبود الگوهای روابط مالیاتی میان مودیان و دولت به‌عنوان دریافت کننده مالیات می‌گردد.

Endovitsky & Lomsadze (2019)، در پژوهش خود به ارزیابی فرهنگ مالیاتی و اندازه اقتصاد در مطالعات اروپایی پرداختند و در مقاله خود، نویسندگان مشکلات مربوط به وابستگی متقابل فرهنگ مالیاتی یک کشور و اندازه اقتصاد آن را بر اساس رویکردهای علمی بنیادی و نتایج مطالعات مدرن انجام شده توسط دانشمندان اروپایی تحلیل کردند و رابطه‌ای مثبت را بین اندازه اقتصاد و فرهنگ مالیاتی، مشخص نمودند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ رویکرد از نوع پژوهش‌های کیفی است. جامعه آماری، متخصصان حوزه فرهنگ مالیاتی است که لزوماً اقتصاددان نیستند بلکه می‌توانند جامعه‌شناس نیز باشند. با توجه به این که حوزه جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه در دانشگاه آزاد، به صورت اختصاصی مورد توجه قرار دارد، از این رو کلیه اساتید این رشته در دانشگاه‌های آزاد کشور، می‌توانند

[1] patterns of financial relationships
[2] discipline

جامعه آماری این بخش باشند. اما نمونه آن، شامل اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر در گرایش جامعه‌شناسی توسعه می‌باشد. همچنین رؤسا و کارشناسان سازمان امور مالیاتی در شهر بجنورد و کارشناسان خبره در این زمینه نیز بخشی از جامعه آماری این تحقیق‌اند که از میان آنها هم نمونه‌گیری صورت گرفت. این کارشناسان می‌بایست به‌صورت عملی، در سازمان امور مالیاتی شهر بجنورد، مشغول به کار باشند. محقق به صورت هدفمند، سراغ تعدادی از اعضای نمونه آماری می رود و این فرآیند را تا زمان رسیدن به نتیجه‌های تکراری ادامه می‌دهد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل مصاحبه است. از آنجا که درباره ارتباط میان سرمایه اقتصادی شهروندان و تعارض منافع آنان با فرهنگ مالیاتی، ابزار دقیقی در دست نیست، تکنیک مصاحبه می‌تواند به تهیه و تدوین این ابزار بینجامد. با توجه به این که تاکنون پرسشنامه‌های جامعی در زمینه متغیرهای اصلی پژوهش طراحی نشده، بنابراین به نظر می‌رسد که مصاحبه کیفی می‌تواند دیدگاه‌های عمیقی را نسبت به این متغیرها به دست داده و در نتیجه منجر به طراحی یک پرسشنامه گردد. در این پژوهش از نوع مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده است. پایایی در حین اجرای مصاحبه با استفاده از راهبردهایی مانند آموزش مصاحبه‌گرها برای اطمینان از قابل مقایسه بودن شکل و نحوه پرسیدن سؤال‌ها و تهیه راهنمای مصاحبه که در آن سؤال‌ها و پاسخ‌های انتخاب شده ثبت گردیده است، تحقق می‌یابد. شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل استفاده از رویکرد مبتنی بر داده‌بنیاد است. نظریه مبنایی، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهـای موجود در داده‌های کیفی است. به ترتیب، متن‌های پیاده شده مرور شوند.

در بخش مصاحبه که برای استخراج گویه‌ها و متغیرهای اصلی مورد استفاده قرار می‌گیرند، از این قرار می‌باشند:

در بخش کارشناسان و خبرگان: چه عواملی می‌توانند بر پرداخت مالیات مؤثر باشند؟ چرا عده‌ای از دادن مالیات طفره می‌روند؟ چرا این وضعیت در برخی از کشورهای توسعه‌یافته یا پیشرفته وجود ندارد؟ چگونه می‌توان مردم را تشویق کرد خودشان خواستار دادن مالیات باشند؟ میزان پرداخت مالیات در کشور تا چه اندازه است؟ آیا تاکنون تلاش‌هایی غیر از شیوه‌های اجباری برای دریافت مالیات از مردم صورت گرفته و یا سیاست‌هایی در این زمینه پیشنهاد شده است؟

در بخش مؤدیان مالیاتی: آیا شما همیشه مالیات خود را به موقع پرداخت می‌کنید؟ چه عواملی در دادن یا عدم پرداخت مالیات در شما مؤثر می‌باشد؟ آیا روش‌های برای بهبود وضعیت پرداخت مالیات در کشور یا استان خود می‌شناسید؟ آیا اصلاً مشوق هایی برای دادن

مالیات در ایران (برای شما به‌عنوان یک مؤدی مالیاتی) وجود دارد؟ چقدر درآمد ماهیانه دارید؟ نحوه محاسبه مالیات نسبت به درآمد خود را توسط سازمان تا چه اندازه منصفانه ارزیابی می‌کنید؟

با استفاده از این تحلیل‌ها، مؤلفه هر یک از متغیرهای اصلی، شناسایی شده و سپس پرسشنامه تدوین می‌شود.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش، نخست با ۱۴ تن از رؤسا (مدیران) و کارشناسان سازمان امور مالیاتی شهر بجنورد مصاحبه به عمل آمد. جدول ۱ به مطالعه ویژگی‌های این افراد پرداخته است. همچنان که مشاهده می‌گردد، از میان ۱۴ تن پاسخگو، ۴ نفر زن و بقیه یعنی ۱۰ نفر دیگر مرد بوده‌اند. همچنین اغلب پاسخگویان دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۳۰ درصد دارای مدرک کارشناسی و ۲۰ درصد نیز دارای مدرک دکتری بوده‌اند. زمان مصاحبه برای هر پاسخگو، حدود نیم ساعت بوده است. همچنان که این داده‌ها نشان می‌دهند، در کل، ۱۳ مؤلفه قابل شناسایی است که متعلق به سه متغیر اصلی می‌باشند. به این ترتیب که سرمایه اقتصادی، ۲ مؤلفه؛ تعارض منافع، ۸ مؤلفه و فرهنگ مالیاتی، ۳ مؤلفه دارد. متغیرهای مستقل دارای ۱۰ مؤلفه و متغیر وابسته حاوی و شامل ۳ مؤلفه می‌باشد. جدول ۲، نشان می‌دهد که مؤلفه‌های تحقیق، چگونه در مرحله اولیه تحقیق، استخراج شده‌اند.

جدول ۱: مشخصات داده‌های پاسخگویان (مصاحبه‌شوندگان)

Table 1: *Data Characteristics of Respondents (Interviewees)*

مصاحبه‌شونده (کد)	تخصص	جنس	سن
Interviewee (Code)	*Specialization*	*Gender*	*Age*
کد ۱	کارشناس	مرد	۳۶
کد ۲	مدیر	مرد	۵۱
کد ۳	هیئت علمی	زن	۴۲
کد ۴	کارشناس	زن	۵۷
کد ۵	مدیر	زن	۴۱
کد ۶	هیئت علمی	مرد	۳۹
کد ۷	کارشناس	مرد	۳۷
کد ۸	هیئت علمی	مرد	۴۹
کد ۹	مدیر	مرد	۳۸
کد ۱۰	کارشناس	مرد	۴۰

مصاحبه‌شونده (کد)	تخصص	جنس	سن
Interviewee (Code)	*Specialization*	*Gender*	*Age*
کد ۱۱	کارشناس	مرد	۴۸
کد ۱۲	کارشناس	مرد	۳۹
کد ۱۳	هیئت علمی	زن	۴۵
کد ۱۴	مدیر	مرد	۴۶

جدول ۲: خلاصه‌ای از ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های متغیرهای پژوهش

Table 2: *Summary of Dimensions, Components and Indicators of Research Variables*

بعد (عامل انتخابی)	تعداد گویه‌ها	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری محوری)	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری باز)	تعداد گویه‌ها
Dimension (Selected Factor)	*Number of Items*	*Variable/Component (Axial Coding)*	*Variable/Component Open Coding*	*Number of Items*
درآمد	۱	پول حاصل از کار	تلاش برای رسیدن به هزینه‌های مالی برای تأمین زندگی	۱
پاداش	۱	عایدی در ازای هر امری	درآمدی که در ازای یک امر و عمل مثبت به فرد داده می‌شود	۱
دارا بودن شغل	۱	هر فرد باید کاری را در زندگی انجام دهد	کارها می تواند به صورت دائم یا موقت باشد	۱
داشتن امکانات رفاهی	۱	برخورداری از رفاه نسبی	نیاز به داشتن رفاه در زندگی، تفریح و به صورت کلی اوقات فراغت	۱
مسکن	۱	دارا بودن سرپناهی برای زندگی	داشتن مامن و محفلی برای گذران زندگی	۱
داشتن اتومبیل	۱	داشتن وسیله‌ای برای کار و رفاه	نوع وسیله شخصی	۱
عدالت اجتماعی	۳	برابری افراد در برابر قانون مالیات	یکسان بودن انسان ها با هم	۱
			پرداخت منصفانه مالیات	۱
			نگاه برابرانه به کل شهروندان یک جامعه	۱
رفاه عمومی	۳	برنامه‌های جدید برای درآمدزایی	سیاست‌گذاری‌های ناصحیح توسط سازمان‌های بالادستی	۱

بعد (عامل انتخابی)	تعداد گویه‌ها	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری محوری)	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری باز)	تعداد گویه‌ها
Dimension (Selected Factor)	*Number of Items*	*Variable/Component (Axial Coding)*	*Variable/Component Open Coding*	*Number of Items*
		تغییر در شیوه‌های مدیریت سابق	لزوم تغییر سیاست‌ها	۱
		ایده‌های جدید نظیر کارآفرینی و در مدیریت و برنامه‌ریزی	تجدیدنظر در برنامه‌ریزی‌ها برای توجه بیشتر به رفاه مردم	۱
اقتصاد ناسالم	۴	عدم گرایش به درآمد مردم	حذف برخی شیوه‌های قبلی در مدیریت اقتصاد کشور	۱
		رانت‌جویی	سالم‌سازی اقتصاد	۱
		همکاری دولت در اقتصاد سالم	برنامه‌ریزی برای پاک‌سازی اقتصاد فعلی	۱
		تلاش برای پاک‌سازی مسئولین	برخورداری کشور و سازمان‌ها از مسئولین ناسالم به‌لحاظ اقتصادی	۱
فساد اداری و مالی	۱	فعالیت تبهکارانه گروه‌های مختلف	لزوم تغییر سیاست‌ها در زمینه فسادهای اداری و مالی جامعه	۱
اصلاح بودجه	۱	تغییر در محتوای بودجه به سود حل تضاد میان منافع مردم و دولت	تغییر در بندهای بودجه برای حل تعارض منافع مردم و دولت	۱
رشد و توسعه اقتصادی	۳	گسترش و بهبود وضعیت اقتصادی جامعه	تغییر در وضعیت فعلی اقتصاد جامعه	۱
			اصلاح ساختارهای اقتصادی فعلی	۱
			توجه به میزان درآمد سرانه مردم عادی	۱
عدم اعتماد عمومی	۱	نگرش منفی مردم نسبت به دولت	دیدگاه‌های منفی شهروندان جامعه ایران نسبت به دولت، مردم، سیاست و سیاست‌مداران	۱
خدمات عمومی	۲	ارائه خدمات عمومی به مردم	تلاش برای ایجاد خدمات عمومی به مردم	۱

بعد (عامل انتخابی)	تعداد گویه‌ها	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری محوری)	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری باز)	تعداد گویه‌ها
Dimension (Selected Factor)	*Number of Items*	*Variable/Component (Axial Coding)*	*Variable/Component Open Coding*	*Number of Items*
			افزایش رضایت عمومی	۱
خصوصی‌سازی	۱	بهبود رابطه میان دولت و مردم با ایجاد و توسعه خصوصی‌سازی	توسعه روابط اقتصادی میان مردم و دولت	۱
مشارکت اجتماعی	۱	مشارکت مردم در عرصه‌های مختلف جامعه	مشارکت دولت با مردم	۱
حاکمیت قانون	۱	برخورد قانونی دولت با مردم	عمل کردن دولت منطبق با قانون با شهروندان	۱
پاسخ‌گویی	۱	پاسخ‌گویی دولت به مردم و سازمان‌های ذی‌ربط	پاسخ‌گویی نهادهای مختلف به مردم	۱
بازدهی اقتصادی	۱	بازدهی بالای اقتصادی فعالیت‌های دولت برای مردم	تلاش برای بازدهی و نتیجه دادن فعالیت های اقتصادی دولت به سود مردم	۱
توسعه شهری	۱	توسعه رفاهی	بهبود وضعیت رفاهی مردم	۱
کاغذبازی یا بوروکراسی اداری	۲	کاهش روندهای رسیدگی به امور	تسریع در راه اندازی مشاغل	۱
		کاهش سرعت راه‌اندازی مشاغل	کاهش روند کاغذ بازی‌های اداری	۱
چرخه قدرت	۱	امکان دستیابی به منافع حاصل از قدرت در میان شهروندان	رابطه دو سویه قدرت میان دولت و شهروندان	۱
تبادل اطلاعات	۱	تلاش برای ارائه به‌موقع اطلاعات	لزوم در دسترس و در اختیار قرار دادن اطلاعات به مردم	۱
جامعه‌پذیری مالیاتی	۱	لزوم نهادینه‌سازی پرداخت مالیات	جنبه اجتماعی داشتن پرداخت مالیات	۱
نبود تبلیغات مالیاتی	۱	ناآگاهی مردم نسبت به پرداخت مالیات	شفاف نبودن وضعیت مالیاتی کشور	۱
شفافیت قوانین مالیاتی	۲	وجود اطلاعات پراکنده در مورد پرداخت مالیات	اطلاعات ناکافی نسبت به پرداخت مالیات	۱
			نامشخص بودن نحوه محاسبه نرخ مالیاتی	۱

بعد (عامل انتخابی)	تعداد گویه‌ها	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری محوری)	متغیر/ مؤلفه (کدگذاری باز)	تعداد گویه‌ها
Dimension (Selected Factor)	*Number of Items*	*Variable/Component (Axial Coding)*	*Variable/Component Open Coding*	*Number of Items*
کارآمدی مصارف مالیاتی	۲	ناآگاهی نسبت به موارد مصرف مالیات دریافتی	عدم شفافیت خرج و هزینه کرد مالیاتی	۱
			بی‌اطلاعی از اهمیت مالیات	۱
آموزش مؤدیان مالیاتی	۱	ناآگاهی مردم نسبت به مالیات	لزوم ارائه آموزش به مؤدیان مالیاتی	۱
حمایت از اقشار ضعیف	۱	لزوم توجه به اقشار آسیب‌پذیر	لزوم صرف بخشی از مالیات‌های گرفته شده برای اقشار آسیب‌پذیر	۱
رکود اقتصادی	۱	بیماری اقتصادی در کشور	مشکلات اقتصادی گسترده در کشور	۱
تورم	۳	افزایش بی‌رویه قیمت‌ها در کشور	بی‌ثباتی قیمت‌ها	۱
			تغییر روزانه قیمت‌ها	۱
			ناپایداری روند اقتصادی در کشور	۱
بی‌ثباتی	۱	تزلزل روندهای اقتصادی در کشور	تغییر مداوم شاخص‌های اقتصادی	۱

جدول ۳: نتایج آزمون نرمال بودن متغیرها جهت استفاده از آن‌ها در ساخت پرسشنامه

Table 3: *Results of the Normality Test of Variables for Use in Constructing the Questionnaire*

متغیرها	تعداد	میانگین پارامترها	انحراف معیار	کامل کران بالا	مثبت	منفی	تفاوت‌ها	مقدار Z آزمون K-S	سطح معناداری
Variables	*Number*	*Average parameters*	*Standard Deviation*	*Absolute Upper Bound*	*Positive*	*Negative*	*Differences*	*Z-Value K-S Test*	*Sig.*
درآمد	۳۸۴	۶.۹۸	۲.۰۱۰	۰.۰۴۶	۰.۰۵۰	-	۰.۰۴۴	۱.۳۴	۰.۱۷۹
پاداش	۳۸۴	۵.۴۹	۱.۴۳	۰.۰۴۲	۰.۰۵۷	-	۰.۰۵۱	۱.۱۲	۰.۱۲۵
دارا بودن شغل	۳۸۴	۶.۴۴	۱.۲۰	۰.۰۶۰	۰.۰۷۱	-	۰.۰۶۳	۰.۷۳	۰.۱۱۴
داشتن امکانات رفاهی	۳۸۴	۴.۷۳	۰۶۵	۰.۰۵۴	۰.۰۴۵	-	۰.۰۴۱	۱.۲۴	۰.۳۵۹
مسکن	۳۸۴	۴.۹۸	۰.۹۸	۰.۰۴۴	۰.۰۶۶	-	۰.۰۶۰	۱.۱۹	۰.۱۷۶
برخورداری از اتومبیل شخصی	۳۸۴	۵.۴۶	۰۸۷	۰.۰۴۲	۰.۰۴۳	-	۰.۰۳۷	۰.۹۵	۰.۲۲۴

متغیرها	تعداد	میانگین پارامترها	انحراف معیار	کامل کران بالا	مثبت	منفی	تفاوت‌ها	مقدار Z آزمون K-S	سطح معناداری
Variables	*Number*	*Average parameters*	*Standard Deviation*	*Absolute Upper Bound*	*Positive*	*Negative*	*Differences*	*Z-Value K-S Test*	*Sig.*
عدالت اجتماعی	۳۸۴	۶.۰۲	۰.۹۳	۰.۰۴۰	۰.۰۳۹	–	۰.۰۳۰	۰.۸۸	۰.۱۸۳
رفاه عمومی	۳۸۴	۶.۷۳	۱.۷۳	۰.۰۵۹	۰.۰۵۱	–	۰.۰۴۵	۱.۲۰	۰.۲۱۵
اقتصاد ناسالم	۳۸۴	۵.۱۹	۲.۱۰	۰.۰۴۴	۰.۰۷۳	–	۰.۰۶۹	۱.۱۳	۰.۱۱۶
فساد اداری و مالی	۳۸۴	۵۶۰	۱.۰۶	۰.۰۶۱	۰.۰۴۹	–	۰.۰۴۲	۰.۹۸	۰.۱۴۸
اصلاح بودجه	۳۸۴	۴.۷۳	۰.۸۸	۰.۰۴۸	۰.۰۳۴	–	۰.۰۳۱	۱.۸۴	۰.۲۷۳
رشد و توسعه اقتصادی	۳۸۴	۵.۱۲	۱.۱۵	۰.۰۵۱	۰.۰۵۲	–	۰.۰۴۸	۰.۷۹	۰.۰۷۹
عدم اعتماد عمومی	۳۸۴	۶.۰۳	۲.۰۰	۰.۰۵۰	۰.۰۵۶	–	۰.۰۵۱	۱.۲۰	۰.۱۱۴
خدمات عمومی	۳۸۴	۴.۵۰	۰.۷۹	۰.۰۴۶	۰.۰۴۱	–	۰.۰۳۷	۱.۴۵	۰.۱۵۸
خصوصی سازی	۳۸۴	۵.۱۹	۱.۹۶	۰.۰۰۰	۰.۰۶۶	–	۰.۰۶۰	۰.۹۴	۰.۱۶۵
مشارکت اجتماعی	۳۸۴	۵۶۳	۱.۸۸	۰.۰۵۱	۰.۰۵۴	–	۰.۰۵۱	۱.۱۷	۰.۰۹۳
حاکمیت قانون	۳۸۴	۶.۱۱	۰.۹۹	۰.۰۶۳	۰.۰۴۸	–	۰.۰۴۶	۱.۳۵	۰.۰۶۹
پاسخ‌گویی	۳۸۴	۵.۴۱	۲.۰۱	۰.۰۷۱	۰.۰۴۵	–	۰.۰۴۲	۱.۴۹	۰.۰۱۷۳
بازدهی اقتصادی	۳۸۴	۴.۳۹	۱.۱۵	۰.۰۸۴	۰.۰۴۳	–	۰.۰۴۰	۱.۱۲	۰.۱۵۴
توسعه شهری	۳۸۴	۵.۲۰	۱.۳۹	۰.۰۳۹	۰.۰۵۷	–	۰.۰۵۲	۰.۷۵	۰.۱۱۸
کاغذبازی یا بوروکراسی اداری	۳۸۴	۵.۲۷	۱.۲۵	۰.۰۲۱	۰.۰۶۱	–	۰.۰۵۷	۰.۸۹	۰.۱۴۵
چرخه قدرت	۳۸۴	۴.۹۵	۱.۱۱	۰.۰۳۵	۰.۰۳۸	–	۰.۰۳۴	۰.۹۴	۰.۱۳۶
تبادل اطلاعات	۳۸۴	۵۸۵	۱.۷۳	۰.۰۴۴	۰.۰۴۷	–	۰.۰۴۲	۰.۹۱	۰.۱۲۹
جامعه‌پذیری مالیاتی	۳۸۴	۶۶۳	۰.۹۴	۰.۰۷۳	۰.۰۶۹	–	۰.۰۶۵	۰.۸۳	۰.۲۲۵
نبود تبلیغات مالیاتی	۳۸۴	۴.۹۶	۲.۰۲	۰.۰۴۹	۰.۰۸۰	–	۰.۰۷۵	۰.۷۴	۰.۲۱۷
شفافیت قوانین مالیاتی	۳۸۴	۵.۷۵	۱.۴۵	۰.۰۸۵	۰.۰۷۳	–	۰.۰۷۰	۰.۷۹	۰.۲۳۸
شرکت در فعالیت‌های اقتصادی	۳۸۴	۶.۰۴	۱.۳۹	۰.۰۷۶	۰.۰۶۱	–	۰.۰۵۶	۰.۹۱	۰.۲۴۲
واگذاری دانشگاه به سازمان‌های صنعتی	۳۸۴	۵.۲۹	۰.۹۸	۰.۰۵۱	۰.۰۵۲	–	۰.۰۴۹	۰.۹۵	۰.۲۵۱

متغیرها	تعداد	میانگین پارامترها	انحراف معیار	کامل کران بالا	مثبت	منفی	تفاوت‌ها	مقدار Z آزمون K-S	سطح معناداری
Variables	*Number*	*Average parameters*	*Standard Deviation*	*Absolute Upper Bound*	*Positive*	*Negative*	*Differences*	*Z-Value K-S Test*	*Sig.*
کارآمدی مصارف مالیاتی	۳۸۴	۶.۰۲	۰.۹۳	۰.۰۴۰	۰.۰۳۹	-	۰.۰۳۰	۰.۸۸	۰.۱۸۳
رکود اقتصادی	۳۸۴	۶.۷۳	۱.۷۳	۰.۰۵۹	۰.۰۵۱	-	۰.۰۴۵	۱.۲۰	۰.۲۱۵
آموزش مؤدیان مالیاتی	۳۸۴	۵.۱۹	۲.۱۰	۰.۰۴۴	۰.۰۷۳	-	۰.۰۶۹	۱.۱۳	۰.۱۱۶
حمایت از اقشار ضعیف	۳۸۴	۵۶۰	۱.۰۶	۰.۰۶۱	۰.۰۴۹	-	۰.۰۴۲	۰.۹۸	۰.۱۴۸
تورم	۳۸۴	۶.۹۸	۲.۰۱۰	۰.۰۴۶	۰.۰۵۰	-	۰.۰۴۴	۱.۳۴	۰.۱۷۹
بی‌ثباتی	۳۸۴	۵.۴۹	۱.۴۳	۰.۰۴۲	۰.۰۵۷	-	۰.۰۵۱	۱.۱۲	۰.۱۲۵

اعتبارسنجی گویه‌ها بر اساس شاخص‌های برازش

پس از تمایز گویه‌ها، مهم‌ترین مبحث، معناداری آنها است که اصطلاحاً شاخص‌های نیکویی برازش نامیده می‌شود. به‌طور کلی چندین شاخص برای سنجش برازش مورد استفاده قرار می‌گیرد. ولی برای تأیید گویه‌ها معمولاً استفاده از ۳ تا ۵ شاخص کافی به نظر می‌رسد که در این تحقیق هم برای ارزیابی نیکویی برازش از معیارهای مطلوبی استفاده شد و عدد مربوط به هر یک از شاخص‌ها به تفکیک آورده شده است. این اطلاعات می‌تواند نشان دهد که تا چه اندازه می‌توان نسبت به برازش این گویه‌ها اطمینان حاصل کرد.

جدول ۴: شاخص‌های برازش تأثیر تعارض منافع و سرمایه اقتصادی بر فرهنگ مالیاتی

Table 4: *Fit Indices of the Impact of Conflict of Interest and Economic Capital on Tax Culture*

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
۱	عدم اعتماد عمومی	*Chi–square/df*	۱۱۲.۵۴	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۵۴	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۴۱	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۳۰	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۵۰	حداقل ۰.۹	

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
		CDI	۰.۹۴۰	حداقل ۰.۹	
۲	درآمد	*Chi–square/df*	۲۶.۴۵	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۲	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۵۹	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۸۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۰۱	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۴۵	حداقل ۰.۹	
۳	فساد اداری و مالی	*Chi–square/df*	۰.۲۶.۴۰	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۷	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۴۶	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۴	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
۴	حاکمیت قانون	*Chi–square/df*	۱۰.۵۹	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۷۵	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۵۲	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۲	حداقل ۰.۹	
۵	مشارکت اجتماعی	*Chi–square/df*	۶.۴۰	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۲۷	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۵۸	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۳	حداقل ۰.۹	
۶	خدمات عمومی	*Chi – square/df*	۲۰.۲۴	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۳۷	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۶۱	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
		NDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۲	حداقل ۰.۹	
۷	رشد و توسعه اقتصادی	*Chi – square/df*	۶.۴۱۰	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۹	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۳۲	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۵	حداقل ۰.۹	
۸	پاداش	*Chi–square/df*	۱۱.۷۳	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۹۱	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۷۳	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
۹	چرخه قدرت	*Chi–square/df*	۷.۳۳۱	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۸۱	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۹۳	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۴	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۰	حداقل ۰.۹	
۱۰	کاغذبازی یا بوروکراسی اداری	*Chi–square/df*	۱۱۳.۷۹	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۸۶	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۷۱	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۱	حداقل ۰.۹	
۱۱	دارا بودن شغل	*Chi–square/df*	۱۱۲.۵۴	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۵۴	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۴۱	کمتر از ۰.۰۸	

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
		GFI	۰.۹۳۰	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۵۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۴۰	حداقل ۰.۹	
۱۲	نبود تبلیغات مالیاتی	*Chi–square/df*	۲۶.۴۵	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۲	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۵۹	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۸۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۰۱	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۴۵	حداقل ۰.۹	
۱۳	اقتصاد ناسالم	*Chi–square/df*	۱۱۶.۵۴	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۳۹	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۴۸	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۸۴۷	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۸۵۹	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۶۳	حداقل ۰.۹	
۱۴	خصوصی سازی	*Chi–square/df*	۲۶.۴۰	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۰	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۶۳	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۸۸۴	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۸۳۵	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۷۲۵	حداقل ۰.۹	
۱۵	رفاه عمومی	*Chi–square/df*	۱۱۲.۵۴	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۵۴	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۴۱	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۳۰	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۵۰	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۴۰	حداقل ۰.۹	
۱۶	جامعه‌پذیری مالیاتی	*Chi–square/df*	۱۲.۴۵	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۵	کمتر از ۰.۱	

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
		SRMR	۰.۰۳۷	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۵۵۴	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۷۳۱	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۸۴۰	حداقل ۰.۹	
۱۸	پاسخ‌گویی	*Chi–square/df*	۴۰.۴۵	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۰	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۳۶	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۴۲	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۱۷	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۶۳	حداقل ۰.۹	
۱۹	اصلاح بودجه	*Chi–square/df*	۱۸.۳۹	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۳۷	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۹۹	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۸۷۳	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۸۷۳	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۲۵	حداقل ۰.۹	
۲۰	توسعه شهری	*Chi–square/df*	۳۹.۴۵	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۵	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۵۳	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۰۷	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۱۶	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۱۱	حداقل ۰.۹	
۲۱	تبادل اطلاعات	*Chi–square/df*	۲۵.۱۹	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب
		RMSEA	۰.۰۱۱	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۶۲	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۰۰	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۱۲	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۱۷	حداقل ۰.۹	
۲۲	بازدهی	*Chi–square/df*	۲.۱۸	کوچکتر یا مساوی ۵	مناسب

ردیف	ابعاد	شاخص‌های برازندگی مطلق/ نسبی	مدل نهایی برازش شده	معیار ارزیابی	نتیجه
Row	*Dimensions*	*Fit Indices Absolute/Relative*	*Final Fitted Model*	*Evaluation Criterion*	*Result*
	اقتصادی	*RMSEA*	۰.۰۱۱	کمتر از ۰.۱	
		SRMR	۰.۰۶۴	کمتر از ۰.۰۸	
		GFI	۰.۹۰۱	حداقل ۰.۹	
		NDI	۰.۹۲۲	حداقل ۰.۹	
		CDI	۰.۹۳۶	حداقل ۰.۹	

با توجه به جدول ۴ مشاهده می‌شود آماره‌های برازش در سطح قابل قبولی قرار دارند. نتیجه مصاحبه‌های مختلف در قالب ۲۴ مؤلفه بیان شدند. این مؤلفه‌ها که به‌عنوان مقولات فرعی شناسایی می‌شوند، عبارتند از: عدم اعتماد عمومی، درآمد، فساد اداری و مالی، حاکمیت قانون، مشارکت اجتماعی، خدمات عمومی، رشد و توسعه اقتصادی، پاداش، چرخه قدرت، کاغذبازی یا بوروکراسی اداری، دارا بودن شغل، نبود تبلیغات مالیاتی، اقتصاد ناسالم، خصوصی‌سازی، رفاه عمومی، جامعه‌پذیری مالیاتی، پاسخ‌گویی، اصلاح بودجه، توسعه شهری، تبادل اطلاعات، بازدهی اقتصادی، داشتن اتومبیل، داشتن امکانات رفاهی، عدالت اجتماعی. به این ترتیب تعدادی مؤلفه شناسایی شده‌اند که می‌بایست دریابیم چقدر قابل اطمینان می‌باشند و در صورت قابل اطمینان و اعتماد بودن، چگونه می‌توان از آنها در ساخت ابزار تحقیق یعنی پرسشنامه بهره گرفت.

جدول ۵: شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد تعارض منافع، سرمایه اقتصادی و فرهنگ مالیاتی

Table 5: *Identifying the Components and Dimensions of Conflict of Interest, Economic Capital, and Tax Culture*

ابعاد	مؤلفه‌ها
Dimensions	*Components*
همکاری جمعی	عدم اعتماد عمومی، مشارکت اجتماعی، خدمات عمومی، عدالت اجتماعی
توسعه اقتصادی	درآمد، پاداش، رشد و توسعه اقتصادی، رفاه عمومی، مسکن، بازدهی اقتصادی، داشتن اتومبیل، داشتن امکانات رفاهی، دارا بودن شغل
حاکمیت قانون	فساد اداری و مالی، قوانین صحیح، اقتصاد ناسالم، چرخه قدرت
خصوصی‌سازی	واگذاری اقتصادی، برون‌سپاری اقتصادی
ناآگاهی اجتماعی	پاسخ‌گویی، تبادل اطلاعات، جامعه‌پذیری مالیاتی، نبود تبلیغات مالیاتی
اصلاح ساختاری	توسعه شهری، اصلاح بودجه، کاغذبازی یا بوروکراسی اداری

داده‌های تحقیق نشان دادند که سرمایه اقتصادی دارای مؤلفه‌های درآمد، داشتن امکانات رفاهی و توسعه اقتصادی است. مؤلفه‌های فرهنگ مالیاتی شامل پاسخ‌گویی، تبادل اطلاعات، جامعه‌پذیری مالیاتی، نبود تبلیغات مالیاتی است و در نهایت، تعارض منافع مشتمل بر مؤلفه‌های اعتماد عمومی، مشارکت اجتماعی، خدمات عمومی، عدالت اجتماعی، فساد اداری و مالی، خصوصی‌سازی و بوروکراسی اداری است. با توجه به داده‌هایی که حاصل شده، می‌توان نشان داد که داده‌ها و مؤلفه‌ها معنادار می‌باشند به این معنا که مؤلفه‌ها و ابعاد به درستی طراحی شده و می‌توانند منجر به ساخت گویه‌ها و پرسنامه‌ها شوند. در واقع این داده‌ها نشان می‌دهند که نیازی به اضافه یا کم کردن هیچ مؤلفه یا بعدی از متغیرها نیست و با استفاده از همین عامل‌ها، می‌توان به طراحی پرسشنامه یا ابزار تحقیق، اقدام نمود و داده‌ها را گردآوری کرد. این پرسشنامه و سؤالات نشان می‌دهند که سرمایه اقتصادی و تعارض منافع میان دولت و شهروندان، به چه اندازه و چگونه بر فرهنگ مالیاتی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

جدول ۶: گویه‌های پرسشنامه‌های مورد طراحی (محقق)

Table 6: *Items of the Designed Questionnaires (Researcher)*

گویه	
Saying	
چقدر از پاداش‌های مربوط به محیط کاری که در آن فعالیت می‌کنید، برخوردارید؟	سرمایه اقتصادی
تا چه اندازه به تفریحات غیر کاری (نظیر سفر و ...) می‌پردازید؟	
چقدر خود را برخورداری از امکانات رفاهی می‌دانید؟	
آیا درآمد شما، برای ادامه یک زندگی مطلوب، کافی است؟	
چقدر خود را نیازمند دریافت کمک از سوی دیگران یا سازمان‌های حامی، تصور می‌کنید؟	
چقدر زندگی خود را لحاظ اقتصادی، مطلوب و مناسب ارزیابی می‌کنید؟	
آیا درآمد کافی برای گذران معیشتی و زندگی مناسب خود و خانواده‌تان را دارید؟	
چقدر به دیگران به لحاظ اقتصادی و معیشتی، کمک می‌کنید؟	
چقدر هزینه‌های خارج از مخارج عادی زندگی (نظیر مسافرت، ورزش و ...) دارید؟	
چقدر به منابع و امکانات عادی زندگی نظیر کالاهای اساسی و ... دسترسی دارید؟	
سازمان‌های داخلی کشور نظیر سازمان امور مالیاتی، چقدر پاسخگوی نیازها، سؤالات و درخواست‌های شما می‌باشند؟	فرهنگ مالیاتی
چقدر به‌راحتی می‌توانید نیازهای خود را از سازمان امور مالیاتی، برآورده و برطرف سازید؟	
به نظر شما سازمان امور مالیاتی، چقدر پاسخ‌گوی درخواست‌های شما بوده است؟	

	گویه
	Saying
	تاکنون چقدر با سازمان امور مالیاتی به صورت رو در رو و از نزدیک، برخورد داشته‌اید؟
	کارکنان سازمان امور مالیاتی، چقدر به مسئولیت‌های خود مسلط، آشنا و وارد هستند؟
	کارکنان سازمان امور مالیاتی چقدر می‌توانند اطلاعات نسبتاً مفیدی را در دسترس شما قرار دهند؟
	کارکنان سازمان امور مالیاتی، چه اندازه به داده‌های کافی برای تحلیل وضعیت اقتصادی، دسترسی دارند؟
	سازمان امور مالیاتی، به چه میزان از اطلاعات و داده‌های کافی برای بررسی وضعیت خانوارها، برخوردار است؟
	چقدر از منبع و محل مصرف دریافت‌های حاصل از مالیات، اطلاع و آگاهی دارید؟
	آیا برای دریافت مالیات، نحوه به کارگیری و چگونگی مصرف آن، اطلاعات جامع و کافی دارید؟
	به نظرتان سازمان امور مالیاتی ایران (از جمله خراسان شمالی، شهرستان بجنورد) اطلاعات کافی را در حوزه مصارف مالیاتی، در اختیار عموم قرار می‌دهد؟
	به نظرتان مردم شهر شما، می‌دانند که مالیات می‌تواند چه مزایایی را برای آنها در پی داشته باشد؟
	آیا اهالی شهر بجنورد، نگرش مثبتی نسبت به مالیات‌های پرداختی و سازمان امور مالیاتی به‌طور کلی دارند؟
	آیا تبلیغات جامعی در خصوص مالیات، کارکردهای آن و مصارف آن در شهر شما صورت می‌گیرد؟
	در صورتی که اجباری برای پرداخت مالیات نباشد، شما چقدر نسبت به آن، گرایش دارید یا تمایل پیدا می‌کنید؟
تعارض منافع	آیا شما نگرش مطلوبی نسبت به مالیات و هزینه‌کرد آن در شهر خودتان دارید؟
	چقدر به سازمان امور مالیاتی و فعالیت‌های آن در شهر خود، اعتماد دارید؟
	به نظر شما آیا در شهرتان، اعتماد عمومی نسبت به دریافت مالیات وجود دارد؟
	شما چقدر حاضرید در پرداخت مالیات در شهر خودتان، همکاری و مشارکت کنید؟
	به اعتقاد شما مشارکت کافی در زمینه پرداخت مالیات در شهر شما وجود دارد؟
	شما چقدر پرداخت مالیات را به سود خود ارزیابی می‌کنید؟
	به اعتقاد شما پرداخت مالیات در درازمدت، چقدر می‌تواند به نفع شما باشد؟
	آیا شما نتیجه تغییرات عملیات پرداخت مالیات خود را تاکنون به عینه دیده‌اید؟
	آیا پرداخت مالیات از سوی شما، نتیجه‌ای در تغییر فعالیت‌های سازمان‌های شهری نظیر شهرداری‌ها و ... داشته است؟

گویه	
Saying	
چقدر پرداخت مالیات می‌تواند به سود برقراری و ایجاد توازن و عدالت اجتماعی باشد؟	
فسادهای اداری و مالی در ایران، چقدر در گرایش منفی شما نسبت به پرداخت مالیات به سازمان امور مالیاتی، مؤثر می باشد؟	
در صورتی که عدالت مالیاتی رعایت گردد، آیا تمایل شما برای پرداخت مالیات بیشتر می-شود؟	
سلامت اداری و سازمانی در سازمان‌های کشور از جمله سازمان مالیاتی، چقدر می‌تواند در نگاه شما نسبت به پرداخت مالیات، مؤثر باشد؟	
چقدر نسبت به قوانین موجود در عرصه مالیات کشور، آگاهی و اطلاع دارید؟	
آیا قوانینی که در عرصه مالیات در کشور وجود دارد، به اندازه کافی روشن و شفاف است؟	
چقدر تمایل دارید که قوانین فعلی موجود در عرصه مالیات کشور، تغییر پیدا کرده و تحول یابد؟	
آیا تغییر قوانین مالیاتی، می‌تواند باعث شود که شما تمایل و گرایش بیشتری به پرداخت مالیات پیدا کنید؟	
چقدر اعتقاد دارید که مالیات‌های دریافتی از مردم در میسر صحیح و درست آن هزینه می-گردد؟	
آیا ساختار جامعه ایران، به اندازه کافی، به گونه‌ای هست که موجب تغییر عرصه قدرت به سود شما گردد؟	
آیا همه ایرانی‌ها می‌توانند در صورت علاقه، به مقامی دست پیدا کنند که افزایش منافع را برای آنها به همراه داشته باشد؟	
به نظر شما ساختار کشور ایران، اجازه دستیابی شما به جایگاه بالاتر جهت رسیدن به برابری اقتصادی را موجب می‌گردد؟	
چقدر برای رسیدن به موقعیت‌های خصوصی‌ساز اقتصادی که منافع مادی به دنبال دارد، تلاش کرده‌اید؟	
به نظرتان مالیات‌های دریافتی، چقدر در مسیر توسعه شهری به کار گرفته می‌شود؟	
چقدر اعتقاد دارید که پرداخت مالیات از سوی مردم، به سود و نفع همه ایرانیان است؟	
چقدر احساس می‌کنید که روند فعلی دریافت مالیات، نیاز به تغییر و اصلاح دارد؟	
فرآیند تعیین نرخ مالیات و دریافت آن را در کشور، چقدر پیچیده ارزیابی می‌کنید؟	

ارزیابی سؤالات (گویه‌ها)

جدول ۷: داده‌های حاصل از آزمون آلفای کرونباخ

Table 7: *Data from Cronbach's Alpha Test*

تعداد گویه‌ها	حد استاندارد	آلفای کرونباخ
Number of Items	*Standard Limit*	*Cronbach's Alpha*
۵۱	۰/۸۰۴	۰/۷۸۲

جدول ۸: آماره‌های کل برای هر یک از گویه‌ها

Table 8: *Total Statistics for Each Item*

	میانگین مقیاس در صورت حذف مورد	واریانس مقیاس در صورت حذف مورد	همبستگی تصحیح‌شده مورد ـ کل	همبستگی چندگانه مربعی	آلفای کرونباخ در صورت حذف مورد
	Scale Mean if Item Deleted	*Scale Variance if Item Deleted*	*Corrected Item-Total Correlation*	*Squared Multiple Correlation*	*Cronbach's Alpha if Item Deleted*
میانگین (۱)	۵۴.۴۶	۹۸.۷۳	۰.۲۴۷	۰.۱۷۶	۰.۷۶۸
میانگین (۲)	۵۳.۶۶	۱۰۰.۷۱	۰.۱۵۱	۰.۱۹۹	۰.۷۷۴
میانگین (۳)	۵۳.۶۳	۱۰۱.۹۵	۰.۱۳۰	۰.۰۸۲	۰.۷۷۴
میانگین (۴)	۵۳.۹۹	۹۷.۴۴	۰.۲۸۰	۰.۲۲۰	۰.۷۶۶
میانگین (۵)	۵۳.۸۳	۹۸.۵۷	۰.۲۶۷	۰.۲۱۲	۰.۷۶۷
میانگین (۶)	۵۴.۸۳	۹۵.۷۸	۰.۳۵۷	۰.۲۳۱	۰.۷۶۲
میانگین (۷)	۵۴.۱۷	۹۸.۳۰	۰.۲۴۸	۰.۲۱۲	۰.۷۶۸
میانگین (۸)	۵۴.۲۱	۹۵.۵۴	۰.۳۸۸	۰.۲۶۱	۰.۷۶۰
میانگین (۹)	۵۵.۰۶	۹۸.۸۰	۰.۲۷۵	۰.۲۶۶	۰.۷۶۶
میانگین (۱۰)	۵۴.۳۷	۹۳.۴۵	۰.۴۶۰	۰.۴۱۲	۰.۷۵۵
میانگین (۱۲)	۵۴.۰۰	۹۵.۶۸	۰.۳۴۲	۰.۲۲۸	۰.۶۶۳
میانگین (۱۳)	۵۳.۶۹	۱۰۰.۸۵	۰.۱۴۹	۰.۱۱۷	۰.۷۷۴
میانگین (۱۴)	۵۴.۴۳	۹۵.۰۵	۰.۳۶۳	۰.۲۵۹	۰.۷۶۱
میانگین (۱۵)	۵۳.۳۹	۹۷.۱۶	۰.۳۹۳	۰.۳۱۰	۰.۷۶۰
میانگین (۱۶)	۵۳.۵۶	۹۹.۳۴	۰.۲۳۹	۰.۱۸۶	۰.۷۶۹
میانگین (۱۷)	۵۵.۳۸	۱۰۰.۹۵	۰.۲۷۲	۰.۲۶۴	۰.۷۶۷
میانگین (۱۸)	۵۴.۸۲	۹۵.۸۵	۰.۳۹۷	۰.۲۸۵	۰.۷۵۹
میانگین (۱۹)	۵۴.۲۵	۹۴.۱۰	۰.۴۶۱	۰.۴۲۳	۰.۷۵۵

	میانگین مقیاس در صورت حذف مورد	واریانس مقیاس در صورت حذف مورد	همبستگی تصحیح‌شده مورد ـ کل	همبستگی چندگانه مربعی	آلفای کرونباخ در صورت حذف مورد
	Scale Mean if Item Deleted	*Scale Variance if Item Deleted*	*Corrected Item-Total Correlation*	*Squared Multiple Correlation*	*Cronbach's Alpha if Item Deleted*
میانگین (۲۰)	۵۴.۶۱	۹۴.۶۳	۰.۴۳۶	۰.۳۵۶	۰.۷۵۷
میانگین (۲۱)	۵۵.۰۸	۹۸.۷۱	۰.۳۱۱	۰.۴۱۸	۰.۷۶۵
میانگین (۲۲)	۴۵.۸۹	۱۰۰.۴۸	۰.۱۷۷	۰.۱۲۴	۰.۷۷۲
میانگین (۲۳)	۵۴.۶۴	۹۵.۱۰	۰.۴۱۱	۰.۲۷۷	۰.۷۵۸
میانگین (۲۴)	۵۵.۲۰	۹۹.۶۰	۰.۳۱۰	۰.۲۷۱	۰.۷۶۵
میانگین (۲۵)	۵۳.۷۰	۹۷.۲۵	۰.۳۳۴	۰.۳۱۱	۰.۷۶۳
میانگین (۲۶)	۴۷.۸۸	۴۶.۹۴	۰.۴۰۵	۰.۳۴۵	۰.۵۸۸
میانگین (۲۷)	۴۷.۲۳	۴۷.۷۸	۰.۳۶۰	۰.۳۲۹	۰.۵۹۵
میانگین (۲۸)	۴۷.۳۶	۴۸.۲۴	۰.۳۳۸	۰.۲۴۳	۰.۵۹۸
میانگین (۲۹)	۴۷.۶۹	۴۶.۷۷	۰.۳۷۴	۰.۲۴۳	۰.۵۹۰
میانگین (۳۰)	۴۷.۹۵	۵۶.۰۷	-۰.۲۲۰	۰.۲۰۶	۰.۶۶۵
میانگین (۳۱)	۴۷.۳۹	۴۶.۴۶	۰.۳۹۹	۰.۳۳۲	۰.۵۸۷
میانگین (۳۲)	۴۷.۲۰	۴۷.۱۲	۰.۳۹۸	۰.۲۸۶	۰.۵۸۹
میانگین (۳۳)	۴۷.۳۱	۴۷.۵۰	۰.۳۳۶	۰.۲۳۴	۰.۵۹۶
میانگین (۳۴)	۴۷.۹۳	۵۴.۶۰	-۰.۱۲۹	۰.۱۸۳	۰.۶۵۶
میانگین (۳۵)	۴۷.۷۸	۵۱.۱۳	۰.۰۸۶	۰.۱۰۹	۰.۶۳۰
میانگین (۳۶)	۴۷.۲۲	۴۹.۰۷	۰.۲۷۰	۰.۲۰۴	۰.۶۰۶
میانگین (۳۷)	۴۷.۰۹	۴۷.۸۷	۰.۳۱۹	۰.۲۴۸	۰.۵۹۹
میانگین (۳۸)	۴۷.۴۳	۵۱.۷۵	۰.۰۶۰	۰.۱۲۹	۰.۶۳۲
میانگین (۳۹)	۴۸.۱۰	۴۸.۹۶	۰.۲۳۷	۰.۲۲۰	۰.۶۱۰
میانگین (۴۰)	۴۷.۵۶	۴۶.۸۲	۰.۳۵۶	۰.۲۱۸	۰.۵۹۳
میانگین (۴۱)	۵۴.۴۶	۹۸.۷۳	۰.۲۴۷	۰.۱۷۶	۰.۷۶۸
میانگین (۴۲)	۵۴.۴۶	۹۸.۷۳	۰.۲۴۷	۰.۱۷۶	۰.۷۶۸
میانگین (۴۳)	۵۴.۴۶	۹۸.۷۳	۰.۲۴۷	۰.۱۷۶	۰.۷۶۸
میانگین (۴۴)	۵۴.۴۶	۹۸.۷۳	۰.۲۴۷	۰.۱۷۶	۰.۷۶۸
میانگین (۴۵)	۱۲۱.۶۶	۱۵۲.۲۴	۰.۳۳۹	.	۰.۸۲۱
میانگین (۴۶)	۱۲۱.۳۱	۱۵۵.۰۰	۰.۲۰۳	.	۰.۸۲۴
میانگین (۴۷)	۱۲۱.۴۵	۱۵۳.۹۱	۰.۲۳۴	.	۰.۸۲۳
میانگین (۴۸)	۱۲۱.۹۳	۱۵۵.۴۵	۰.۱۶۰	.	۰.۸۲۵

	میانگین مقیاس در صورت حذف مورد	واریانس مقیاس در صورت حذف مورد	همبستگی تصحیح‌شده مورد ـ کل	همبستگی چندگانه مربعی	آلفای کرونباخ در صورت حذف مورد
	Scale Mean if Item Deleted	*Scale Variance if Item Deleted*	*Corrected Item-Total Correlation*	*Squared Multiple Correlation*	*Cronbach's Alpha if Item Deleted*
میانگین (۴۹)	۱۲۱.۲۹	۱۵۴.۱۲	۰.۲۷۳	.	۰.۸۲۲
میانگین (۵۰)	۱۲۱.۴۴	۱۵۳.۷۶	۰.۲۷۱	.	۰.۸۲۲
میانگین (۵۱)	۱۲۲.۳۵	۱۵۸.۲۵	۰.۰۰۸	.	۰.۸۲۸
میانگین (۵۲)	۱۲۱.۴۵	۱۵۳.۹۱	۰.۲۳۴	.	۰.۷۲۳

References:

Ansari, B. (2022). "Managing Conflict of Interest in the Public Sector", Quarterly Journal of Public Law Studies, Volume 52, Issue 1, pp. 297-321. (Persian).

Baova, A. H.; Chahkhoiejad Rafsanjan, E.; Baova, A. (2010). "Investigating Factors Affecting the Promotion of Tax Culture in Ilam Province", Quarterly Journal of Ilam Culture, 159-187. (Persian).

Blanthrone, C. and Kaplan, S. (2018). "An Egocentric Model of the Relations among the Opportunity to Underreport, Social Norms, Ethical Beliefs, and Underreporting Behavior", Accounting, Organizations and Society.Vol. 33, pp. 684- 703.

D.A. Endovitsky† and D.G. Lomsadze (2019). Assessment of the Tax Culture and the Size of the Shadow Economy in European Studies, Endovitsky & Lomsadze. Space and Culture, India, 7: 3.

Delavar, A. (2006). Theoretical and Practical Foundations of Research in Humanities and Social Sciences, Tehran: Roshd, Fifth Edition. (Persian).

Hamzeh Siahbil, A. R.; Moazami, M.; Kavousi, I.; Zolfaghari Zafarani, R. (2021). "Conflict management in higher education and its impact on national security", Journal of Political and International Research, Volume 13, Issue 52, pp. 1-21. (Persian).

Hassanvand, M.; Zazrani, Y.; Goodarzi, M. (2020). "Identifying and Prioritizing the Damages of the Tax Policy-Making Process in Iran", Quarterly Journal of Public Policy-Making, Vol. 6, Issue 1, pp. 243-260. (Persian).

Heydari, M.; Ghasemi, V.; Renani, M.; Iman, M. T. (2019). "A systematic review of studies on tax culture and its influencing factors in Iran", Economic Sociology and Development Quarterly, Year 6, Issue 2, pp. 85-116. (Persian).

Heydari, M.; Ghasemi, V.; Renani, M.; Iman, M. T. (2019). "Presenting a paradigmatic model of tax culture among taxpayers in Isfahan (a qualitative study in the field of economic sociology)", Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research, Year 8, Issue 15, pp. 1-35. (Persian).

Hosseini Noorian, S. E.; Rahmani Firouzjah, A.; Farzaneh, S. (2019). "The relationship between social capital and tax culture (case study: taxpayers in western cities of Mazandaran province)", Economic Sociology and Development, Year 8, Issue 2. (Persian).

Irina, Korostelkina (2020). "Models of tax relations: improving the tax culture and discipline of taxpayers in the interests of sustainable development, Vol. 159.

Karimi Patanlar, S.; Khatibi, Y. (2020). "The Effect of Value Added Tax on the Stability of the Public Sector Economy in Iran (with an Approach to Promoting Ethics and Tax Culture)", Ethics in Science and Technology, Year 15, Issue 2, pp. 75-70. (Persian).

Mahmoudi, A.; Rahmati, M.; Akbari, J. (2020). The Relationship between Conflict of Interest and Long-Term Economic Investments in Iran, PhD Thesis, University of Tehran, Faculty of Management, University of Tehran. (Persian).

Talaizadeh, A.; Norush, I.; Mohammadi-Molqarani, A.; Sahabi, J. (2020). "Investigating the Relationship between Tax Culture and Corporate Risk with Emphasis on Tax Avoidance (Companies Listed on the Tehran Stock Exchange)", Financial Accounting Research, Year 12, Issue 2, Serial 44, pp. 71-98. (Persian).

Timergaziz Gabidullovich, S. (2020). "Tax Culture – the Basis of Russian Tax System, Proceedings of the International Scientific Conference on Philosophy of Education", Law and Science in the Era of Globalization (PELSEG 2020), Advances in Social Science, Education and Humanities Research, Vol. 447.

Zanganeh, A.; Samiei, R.; Mokhsemi, M. R. (2021). "Identifying Factors Effective in Promoting Tax Culture and Its Impact on Improving the Business Environment", Journal of Entrepreneurship in Agriculture, Volume 8, Issue 1, pp. 51-66. (Persian).

Designing a Tool to Study the Relationship between Citizens' Economic Capital and the Conflict of Interests between Them and the Government with Tax Culture

Ghorbanali Pourghasem[1], *Alireza Esmaeili (Ph.D)*[2]
Abasali Arab (Ph.D)[3], *Mohammadreza Naeimi (Ph.D)*[4]

Doi: 10.22055/QJSD.2026.50223.3124

Abstract:

This research was conducted to design a tool to study the impact of citizens' economic capital and their conflict of interest with the government on tax culture in Bojnourd city. The present research was qualitative in terms of approach. The statistical population is experts in the field of tax culture who are not necessarily economists but can also be sociologists. But its sample includes professors of Islamic Azad University, Azadshahr Branch, majoring in Sociology of Development. Also, heads and experts of the Tax Affairs Organization in Bojnourd city and experts in this field are also part of the statistical population of this study. The researcher purposefully approached a number of members of the statistical sample and continued this process until repeatable results were achieved. The data collection tool included semi-structured interviews. The data analysis method included the use of a data-driven approach. Interviews were conducted with 14 heads (managers) and experts of the Bojnourd City Tax Affairs Organization. In total, 13 components were identified, which belong to three main variables. Thus, economic capital has 2 components, conflict of interest has 8 components, and tax culture has 3 components. The significance level of the normal test in 3 variables was greater than 5 percent. Therefore, all three variables meet the assumption of normality. According to the data, it was observed that the fit statistics were at an acceptable level. The results of the various interviews were expressed in the form of 24 components and a total of 51 questions were designed. The Cronbach's alpha test for the entire questionnaire and the significance test for each item showed that the questionnaire was approved.

Key Concepts: *Tool Making, Economic Capital, Conflict of Interest, Government, Tax Culture, Bojnourd*

[1] PhD student, Department of Social Sciences, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran, 0681785721@iau.ir
[2] Assistant Professor, Department of Social Sciences, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran (Corresponding Author), 4879800090@iau.ir
[3] Assistant Professor, Department of Social Sciences, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran, 4889374078@iau.ir
[4] Assistant Professor, Department of Social Sciences, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran, mr.naeimi1360@iau.ir

© 2019 by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).